

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я**

Авторка:

Єрмоменко Вероніка Едуардівна,
Здобувач вищої освіти група ФКМз – 21-1

Науковий керівник:

Довгань Н. Ю., доктор педагогічних наук, професор

Експериментальна робота надана до кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту Державного податкового університету: 21.04.2023 р.

**ПЛАНОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ
ЗАСОБІВ УКРАЇНСЬКОГО ХОРТИНГУ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Анотація. Робота у вигляді статті присвячена аналізу змісту організації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до використання методик проведення занять з елементами національного виду спорту хортингу. Актуальною проблемою нашої держави є професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти. Така підготовка складається з навчальних дисциплін циклу загальної підготовки та фахового професійно-практичного циклу, до якого входить програма підготовки спеціалістів, які організують фізкультурно-оздоровчу роботу з учнями навчальних закладів. Отримані результати наукового дослідження дозволяють розширити коло навчально-наукових уявлень про специфіку, структуру та функції професійної діяльності педагога з фізичної культури, який проводить заняття з елементами хортингу; науково обґрунтувати процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до

педагогічної діяльності; об'єктивно оцінювати рівень готовності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту до професійної діяльності.

Ключові слова: фізична культура, спорт, національні засоби хортингу, професійна діяльність, підготовка фахівців.

Постановка наукової проблеми та її значення. Ефективна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до використання і впровадження національних засобів виду спорту й оздоровчої системи хортингу у професійній діяльності є реальним впливовим важелем у справі оздоровлення та національно-патріотичного виховання дітей і молоді України [1–4; 7–12]. Одним із видів спорту, який можна успішно культивувати у дитячому садку, середній школі, закладі вищої освіти є хортинг – національний вид спорту України. Він дозволяє удосконалити рухові здібності учнів, гармонійно розвинути всі групи м'язів, зміцнити здоров'я.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури здійснюється в педагогічних вишах у цілісному педагогічному процесі. Педагогічний процес із різних позицій досліджувався у вітчизняній педагогіці такими науковцями як: Бех І. Д., Довгань Н. Ю., Кириченко В. І., Кремень В. Г., Остапенко О. І., Федорченко Т. Є. та ін. У роботах цих учених визначено сенс поняття «педагогічна система», виявлено закономірності, принципи, функції, етапи та структуру педагогічного процесу, технологічні аспекти його організації, розроблено теоретико-методологічні підходи до відбору змісту сучасної освіти та підходів щодо підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання [5].

У сучасній педагогіці професійно-педагогічна діяльність та особистість педагога з національного виду спорту України хортингу розглядалася у роботах Діхтяренко З. М., Зубалія М. Д., Івашковського В. В., Єрьоменка Е. А., Тимчика М. В., Петрочко Ж. В. та ін. У дослідженнях цих науковців розкрито зміст і структуру педагогічної діяльності педагога з фізичної культури, який володіє навичками викладання хортингу, специфіку педагогічної творчості та

майстерності, описано й обґрунтовано компоненти професійної культури педагога, розроблено теоретико-методологічні та організаційно-технологічні основи професійно-педагогічної освіти в галузі фізичного виховання дітей та молоді.

Мета статті. Метою даної статті є розширити коло наукових уявлень про специфіку, структуру та функції професійної діяльності фахівця з фізичної культури і спорту, який проводить заняття з елементами хортингу; науково обґрунтувати процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури до педагогічної діяльності; об'єктивно оцінювати рівень готовності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту до професійної діяльності.

Завдання. Завданнями даної статті є: сформулювати знання, необхідні для реалізації професійної діяльності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту щодо використання національних засобів хортингу в процесі проведення занять; практичні вміння та навички щодо здійснення тренерської діяльності з елементами національного виду спорту України хортингу; ціннісне ставлення до тренерської діяльності; позитивний досвід провадження хортингу в педагогічний процес у закладах освіти України.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для підготовки майбутнього кваліфікованого педагога з фізичної культури і спорту до використання національних засобів хортингу необхідно вирішити цілу низку складних важливих завдань щодо експериментальної перевірки ефективності моделі підготовки майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту до тренерської діяльності та педагогічних умов її реалізації; розроблення діагностичного інструментарію, що дозволяє об'єктивно оцінити рівень підготовленості майбутнього вчителя фізичної культури до тренерської діяльності; виявленні освітніх можливостей тренерської практики в процесі підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до практичної діяльності щодо викладання хортингу; розробка методичних рекомендацій, що дозволяють удосконалити процес

підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до практичної педагогічної діяльності [6].

Тренерська діяльність фахівця з фізичної культури і спорту щодо викладання національних особливостей хортингу складається з пізнавально-творчого, проектувально-діагностичного, організаційного, інформаційно-комунікаційного та аналітичного компонентів.

Пізнавально-творчий компонент реалізується через навчальну, пізнавальну, дослідницьку, творчу функції майбутнього педагога. Проектувально-діагностичний компонент реалізується через діагностичну, прогностичну, проектувальну та моделювальну функції.

Організаційний компонент реалізується через організаційну, управлінську, контролюючу та спрямовуючу функції. Інформаційно-комунікаційний компонент реалізується через інформаційну, комунікаційну, перцептивну, інтерактивну, сугестивну та стимулюючу функції. Аналітичний компонент реалізується через оцінну, аналітичну та коригуючу функції. Загальною для всіх компонентів спортивно-педагогічної діяльності є рефлексивна функція.

На основі існуючих підходів до оцінки кваліфікації тренера-викладача з національного виду спорту хортингу нами було визначено чотири рівні готовності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту до професійної діяльності.

Вихідний рівень (рівень допрофесійних уявлень) характеризується тим, що студентами педагогічних закладів вищої освіти факультетів фізичного виховання не усвідомлено специфіки тренерської діяльності вчителя фізичної культури [14]; мотивація на провадження тренерської діяльності нестійка; знання та вміння, необхідні для здійснення тренерської діяльності, мають фрагментарний характер.

Базовий рівень проявляється у усвідомленні студентами специфіки тренерської діяльності вчителя фізичної культури, тренера-викладача з хортингу сформованої мотивації на провадження тренерської діяльності;

студенти мають мінімально необхідний обсяг знань та умінь, що дозволяє здійснювати тренерську діяльність у загальноосвітній школі або іншому закладі освіти, де проводиться робота.

Оптимальний рівень характеризується усвідомленням та осмисленням цілей та завдань тренерської діяльності вчителя фізичної культури, стійкою позитивною мотивацією на здійснення тренерської діяльності; наявні знання та вміння дозволяють здійснювати тренерську діяльність з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Високий рівень супроводжується глибоким усвідомленням та творчим переосмисленням цілей та завдань тренерської діяльності вчителя фізичної культури; широким тренерським кругозіром, яскраво вираженим ціннісним ставленням до тренерської діяльності; наявні знання та вміння дозволяють здійснювати тренерську діяльність на особистісно орієнтованому рівні, досягати високих професійних результатів.

Таким чином, у системі хортингу починають працювати висококваліфіковані педагоги, які були підготовлені за навчальними програмами ЗВО [13]. Для вдосконалення процесу підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту до професійної діяльності необхідно розвивати та використовувати такі можливості:

здійснювати взаємодію профільних кафедр факультету фізичної культури та міжфакультетських кафедр університету для формування стійких міжпредметних зв'язків між загальноосвітніми, загальнопрофесійними дисциплінами та дисциплінами предметної підготовки;

проводити бінарні заняття, що дозволяють студентам комплексно використовувати знання, отримані щодо різних дисциплін, на вирішення професійно-педагогічних завдань при викладанні елементів хортингу на уроках фізичної культури тощо [15];

у межах педагогічної практики використовувати елементи тренерської роботи студентів із учнями;

вибудувати індивідуальну освітню стратегію у процесі реалізації взаємозалежних циклів занять курсу професійно-педагогічної підготовки, у кожному з яких студенти підвищують свій рівень готовності до тренерської діяльності з хортингу.

Отже, аналізуючи освітній процес факультету фізичної культури закладу вищої освіти, в рамках якого здійснюється підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до практичної діяльності щодо викладання елементів хортингу ми виявили можливості підвищення її ефективності. У ході роботи над проблемою вдосконалення освітнього процесу з фізичного виховання учнів нами було розроблено орієнтовну модель підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності з національного виду спорту України хортингу, визначено педагогічні умови її реалізації, визначено та науково обґрунтовано рівні та показники готовності студентів до тренерської діяльності з урахуванням специфіки її здійснення у середній загальноосвітній школі та інших закладах освіти, в яких майбутній фахівець з фізичного виховання проходить практику та може продовжити свою професійну діяльність по закінченні ЗВО.

Висновки. Таким чином можна зробити висновки, що теоретична і практична значущість наукового дослідження, розкритого у статті полягає в тому, що отримані результати дозволяють розширити коло наукових уявлень про специфіку, структуру та функції професійної діяльності вчителя фізичної культури, який проводить заняття з елементами хортингу; науково обґрунтувати процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної діяльності; об'єктивно оцінювати рівень готовності майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту до професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арефьев В. Г. Самостійна робота студентів під час педагогічної практики [текст] методичний посібник для студентів факультетів фізичного виховання 4-те вид. перероб. і доп. / В. Г. Арефьев, Н. Д. Михайлова. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 120 с.

2. Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Єрмоменко, З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104–112.

3. Діхтяренко З. Методи вимірювання та оцінювання в дослідженнях з фізичного виховання. Тести / З. Діхтяренко, Р. Рудольф // Хортинг – національний вид спорту України: досвід і перспективи : матер. Першої Всеукраїнської наук.-практ. конф., 28-29 листопада 2018 р. / Мін-во молоді та спорту України, Ун-т ДФС України, Ін-т проблем виховання НАПН України [та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2019. – С.58–61.

4. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

5. Єрмоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України : метод. посіб. / Е. А. Єрмоменко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.

6. Кашуба А. А. Особливості підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в сучасних умовах / А. А. Кашуба, В. В. Ковальський, А. М. Ваколюк // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. – 2018. – Вип. 82 (3). – С. 145–149. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2018_82\(3\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2018_82(3)_32).

7. Лаврентьев О. М. Рекреация різних груп населення засобами складних маршрутів [Електронний ресурс] / О. М. Лаврентьев, В. П. Чаплигін, О. В. Буток, Т. В. Васківська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». – 2021. – Вип. 4 (134). – С. 80–84. – Режим доступу : <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/394/383>.

8. Малинський І. Й. Універсальність системи хортингу – науковий підхід до забезпечення реформ у фіскальній політиці / І. Й. Малинський, К. В. Діхтяренко // Молодіжний податковий конгрес : зб. тез доповідей,

20 травня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України, Проект «Гендерно орієнтоване бюджетування». – Ірпінь, 2020. – С. 114–118. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 148).

9. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

10. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоменко. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.

11. Присяжнюк С. І. Самоконтроль під час навчально-тренувального процесу у групах спортивного удосконалення з хортингу / С. І. Присяжнюк // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 48–55.

12. Сергієнко Ю. П. Використання нетрадиційних оздоровчих систем у фізичній культурі засобами тайцзіцюань / Ю. П. Сергієнко, О. М. Лаврентьєв, В. Ю. Гаєвий, О. В. Старовойт, Т. М. Степура // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/». – 2020. – Вип. 8 (128). – С. 174–178.

13. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоменко, О. В. Буток, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

14. Сухих І. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентської молоді як мета бойового хортингу / І. А. Сухих, Е. А. Єрмоменко, Т. М. Степура // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів

України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – Ч. 1. – С. 1219–1237.

15. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsiukova, O., Zub, R., Melnik, B. (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House WSZiA, Opole. 2021. 384. ISBN 978–83–66567–34–4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 272–357). Retrieved from: https://www.wszia.opole.pl/strona-glowna/jestem-studentem/biblioteka/ebooki-dla-studentow/_2021.pdf.

16. Kostiantyn Kukushkin, Eduard Yeromenko, Zoia Dikhtiarenko, Larisa Grechana. The prospectives of Combat Horting in the military patriotic education of a successful personality: pupils, students and cadets (experimental work) / Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World. Monograph. Scientific editors: Tadeusz Pokusa and Tetyana Nestorenko. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022; pp. 525–532.

Єрмоєнко В. Е.

ПЛАНОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАСОБІВ УКРАЇНСЬКОГО ХОРТИНГУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ // Експериментальна робота магістра / за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». – Державний податковий університет, 2023. – 9 с.